

Гомонюк О.М.

доктор педагогічних наук, доцент,
Хмельницький національний університет

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

Одним із інноваційних підходів, здатним формувати активну, творчу, самодостатню особистість, є інтерактивне навчання, що реально забезпечує перехід від педагогіки знаннєвої до розвивальної, до опанування студентами умінь і навичок, саморозвитку особистості.

Питаннями визначення, пояснення сутності інтерактивних технологій та використання їх у навчально-виховному процесі займалися такі дослідники, як: К. Бабанов, О. Біда, Г. Волошина, І. Зимняя, Г. Коберник, О. Пехота, Л. Пироженко, О. Пометун, Л. Ронко.

Інтерактивне навчання — це діалогове навчання, що заперечує домінування як одного виступаючого, так і однієї думки над іншою [4].

Воно передбачає:

1. Постійну, активну взаємодію, взаєморозуміння викладача та всіх студентів — учасників процесу навчання;
2. Розв'язання спільних, але значущих для кожного учасника завдань і проблем;
3. Рівноправність викладача та студентів як суб'єктів навчального процесу.

Результатом для кожного конкретного студента є усвідомлення залучення до спільної праці; розвиток особистісної рефлексії; становлення активної, суб'єктної позиції у навчальній (або іншій діяльності).

Для навчальної мікрогрупи – це розвиток навичок спілкування і взаємодії у малій групі; формування ціннісно-орієнтаційної єдності групи; заохочення до гнучкої зміни соціальних ролей залежно від ситуації; прийняття морально-етичних норм і правил спільної діяльності.

У студентській групі інтерактивне навчання забезпечує формування колективу як групової спільноти; підвищення пізнавальної активності студентів; розвиток навичок аналізу і самоаналізу в процесі групової рефлексії.

Для зв'язку «група — викладач» важлива нестандартна побудова навчального процесу; багатомірне засвоєння навчального матеріалу; формування мотиваційної готовності до міжособистісної взаємодії у навчальних та позанавчальних ситуаціях.

Використання інтерактивних методів навчання вимагає певної зміни в житті групи, а також часу для підготовки, як студентів, так викладача. Разом з тим, потрібно розуміти, що використання інтерактивних методів не є самоціллю. Це лише засіб, який сприяє створенню на занятті атмосфери співпраці, взаєморозуміння.

Проте жодний метод навчання не є універсальним, оскільки має свої плюси і мінуси. Ефективність методу визначається не його назвою, а такими чинниками, як: правильність добору методу (за принципом: у потрібному місці — в потрібний час); дотримання методики його проведення.

Інтерактивні методи можна розділити на такі групи, де однією із сторін спілкування є викладач або спілкування відбувається між студентами (слухачами).

До першої групи інтерактивних методів ми віднесли лекції із включеними бесідами, дискусіями, проблемні лекції, семінари-обговорення, семінари «питання – відповідь», дискусії із провокаційними запитаннями, консультації, роботу через сайт-курс.

До другої інтерактивних методів – бесіди, дискусії, круглі столи, «мозковий штурм», групове розв'язання конкретних ситуацій, ділові, рольові та дидактичні ігри, бізнес-симуляції, проекти, панельні вправи. Вони можуть використовуватися як окремі методи, так і всі разом (наприклад, у діловій грі).

При проведенні інтерактивної лекції (лекції-бесіди, міні-дискусії, проблемної лекції, семінару-обговорення, і семінару «питання – відповідь», дискусії із провокаційними запитаннями) необхідно пам'ятати, що тільки для студента дискусія, обговорення виникають спонтанно.

Важливим аспектом інтерактивного навчання є відчуття групової належності, що дає змогу почувати себе невпевненим у собі студентам безпечно.

Орієнтовним розподілом часу між етапами інтерактивного заняття є мотивація - 5%; оголошення теми - 5%; інформування студентів - 10-15%; інтерактивна справа - 50-60%; рефлексія - 15-20% [2].

Для організації навчального процесу в інтерактивному режимі потрібно звернути увагу на навчальний простір кабінету. Діалогові форми взаємодії орієнтовані на спілкування обличчям до обличчя, тому традиційне розташування столів треба змінити. Це дає можливість підготувати студентів до нетрадиційних форм навчання.

Інший необхідний аспект інтерактивного навчання – зміст діалогу. Сприятливим для цього є сам зміст навчальних дисциплін, де можна реалізувати всі функції навчання.

Під час вивчення навчальної дисципліни «Педагогіка» зокрема, теми «Методи навчання», ми використовували елементи колективно-групового навчання – навчання студентів, об'єднаних спільною навчальною метою, у малих групах.

Кожний студент у групі мав свої обов'язки: керівник (спікер) пропонував свій варіант уроку і вносив корективи; секретар – вів записи; посередник – готував засоби навчання і проводив урок; доповідач – чітко висловлював думку групи. Після завершення роботи студенти колективно обмірковували результати дослідіду і формулювали висновки.

Викладач не брав участі в розподілі обов'язків у групах. Не дивлячись на можливість колективного виконання завдання, кожний студент самостійно пояснював, чому саме ці методи навчання він застосував, формулював висновок і робив звіт. Викладач виступав в ролі порадики, хоча разом із студентами шукав помилки.

Окремої роботи вимагає підготовка спікерів груп. Адже спікер – це головний в групі, який аналізує і синтезує проблему.

Особливим етапом інтерактивного навчання є рефлексія заняття (осмислення своїх дій).

Кожний студент мав можливість усвідомити особистісну значущість у спільній діяльності. А в мікрогрупі відбувся розвиток навичок спілкування і взаємодії в групі та прийняття моральних норм і правил спільної діяльності, і як наслідок – професійно-педагогічної культури.

Якщо говорити про навчальну групу, то в ній розвивається система оцінки процесу і результату спільної діяльності, підвищується пізнавальна активність, розвиваються навички аналізу і самоаналізу в процесі групової рефлексії.

Однак й у викладача розвивається нестандартне ставлення до організації навчального процесу та мотиваційна готовність до міжособистісних взаємин не тільки в навчальних, а й в інших ситуаціях.

Ефект від використання інтерактивних прийомів максимальним буде тільки тоді, коли сам викладач глибоко усвідомить суть і необхідність такої роботи, при цьому враховує вікові особливості та рівень розвитку студентів.

Впровадження інтерактивних методів навчання прямо залежить від ступеня володіння ними викладачем, від глибини його фахових знань, від бажання відійти від традиційних методик, від орієнтованості на кінцевий результат – підготовку кваліфікованого фахівця (а не тільки на формування знань зі свого предмету). Тому мають бути налагоджені відносини партнерства між викладачем та студентами і відсутнє авторитарне нав'язування власної думки, позиції з боку викладача.

Література:

1. Вузовское обучение. Проблемы активизации/ Под ред. Б. В. Бокутя, С. И. Сокоревой, Л. А. Шеметкова, И. Ф. Харламова – Минск: Университетское образование, 1989. – 108 с.
2. Ельнікова О. В. Управління впровадженням інтерактивних освітніх технологій в навчальний процес загальноосвітнього навчального закладу : Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.01 /О. В. Ельнікова - Центральный ін-т післядипломної педагогічної освіти України. - К., 2005. С.2-3.
3. Золотарьова О. П. Інтерактивне навчання в системі нових технологій. // Гуманізація навчально-виховного процесу. - Слов'янськ: Видавничий центр СДПУ, 2006. С.24-25.
4. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. - Київ, 2005.- 189.